

Pavel Oliva—Věra Olivová: Spartakus. Praha 1960. Stran 220. Cena brož. 11,10 Kčs.

V červnu roku 1960 probíhala v Praze druhá celostátní spartakiáda a při této příležitosti vydalo Sportovní a turistické nakladatelství publikaci, jejíž obsah se týká z plné poloviny starověku (str. 9—113) a jejímž posláním je seznámit čtenáře i s tím, co víme o hrdinném vůdci největšího povstání otroků (str. 77—113), i s tím, jak žila v dějinách spartakovská tradice (str. 115—208).

Svěží formou, ale přitom přísně vědeckým postupem, tj. i s poznámkami (str. 211—215), je v této knižce podán výstižný přehled vývoje nejmocnějšího otrokářského státu ve starověku, římské říše, vylíčen život i pracovní podmínky tehdejších otroků a popsána historie jejich bojů za svobodu. Ty s největší prudkostí vypukly nejdříve dvakrát na Sicílii a poté v samé Itálii, když se v čelo povstání postavil prozíravý a statečný Spartakus. Jeho jméno nahánělo dlouho otrokářům hrůzu a vzpomínka na něj nezanikla se starověkem, naopak znovu a v mocné síle ožila v třídním boji novodobého proletariátu proti kapitalismu a teprve v marxistické literatuře se jí dostalo spravedlivého ocenění. A tak nás tento spis nejen seznamuje s neprudšími výbuchy odporu ke starověkým otrokářským vykořisťovatelům, nýbrž i s bojem německých proletářů v čele s Karlem Liebknechtem a Rosou Luxemburgovou, a podává také — v rámci politických dějin v dvacátých letech tohoto století — výklad o vzniku Federace dělnických tělocvičných jednot u nás a o tom, jak a proč dospěl Jiří Chaloupecký k návrhu, aby byly největší tělocvičné slavnosti dělnických jednot nazvány Spartakovým jménem. Spartakus totiž první usiloval o sjednocení otroků proti římským otrokářům bez ohledu na národnostní rozdíly, a je nejlepším výrazem proletářského internacionalismu, že k nám po první světové válce donesl novodobou spartakovskou tradici ohlas boje německých komunistů a že se naše spartakovská idea spjatá s proletářskou tělovýchovou stala přes tělovýchovu sovětskou symbolem revoluční tělovýchovy celého světa.

Spartakův odkaz inspiroval nejen historiky a politiky, ale i mnoho umělců, o čemž podává svědectví chronologický seznam prací o něm (str. 209 n.). Ale tento seznam by mohl sám o sobě podat obraz neúplný, ba zkreslený. Proto plným právem pojednali autoři ve zvláštní kapitole (str. 197—208) o tom, jak kdo Spartaka hodnotil a jaké politické pohnutky ho k tomu vedly. Dočítáme se tu zajímavé údaje, z nichž jen dva drobné detaily je třeba opravit: Antonín Kolář byl profesorem bratislavské, a nikoli brněnské university (str. 203), a jestliže potlačení Spartakova povstání někoho z římských politiků znepřátelilo, byl to Pompeius a Crassus, a nikoli Marius a Sulla (str. 202).

V české literatuře jsme doposud neměli původní vědecké zpracování dávných bojů římských otroků za svobodu ani vylíčen spartakovské tradice v nové době. Teprve knížka manželů Olivových tento dluh splácí, a je to dílo zdařilé, jež přináší užitek i našim historikům svou věcností a marxistickým zpracováním pramenů, i nejširší veřejnosti svou srozumitelností a poutavostí.

Josef Češka

P. Cornelii Taciti libri qui supersunt. Edidit *Erich Koestermann*. Tom. I: Ab excessu Div-Augusti. Lipsiae in aedibus B. G. Teubneri 1960. Stran XL + 451.

Nové vydání Tacitových Annalů připravil zkušený E. Koestermann tentokrát už jen pod svým jménem. Avšak nejde o dílo zcela nové, nýbrž jen o další zdokonalené vydání z r. 1952, jehož titulní stránka ještě připomínala starou práci Halmovu a Andresenovu. Podstatněji — o 5 stránek — je tu rozšířena pouze předmluva, kdežto kritický aparát mohl být nepřilíh mnoho obohacen o nové odkazy na odbornou literaturu. Ale i to je v ediční práci cenný přínos.

Tom. II, fasc. I: *Historiarum libri*. Lipsiae in aedibus B. G. Teubneri 1961. Stran XIX + 274. Také Tacitovým Historiím se již dostalo od Koestermanna nového kritického vydání. Je